

és felemelő hatással volt az egész gyülekezetre és méltó befejezése annak az arányaiban nagyszabású és lefolyásában igazán előkelő és nyugodt kongresszusnak. Az elnöki széken *Jules Gautier* ült, a francia középiskolák főfelügyelője. Már tiszteletgerjesztő külsejével is magára vonta mindnyájunk figyelmét és az a figyelem valóban megfeszült, amikor stílusának ragyogásával és gondolatainak tartalmával hatott a kongresszus tagjaira. Örömmel konstataálta, hogy ez a kongresszus diadalra vitte a helyesen értelmezett direkt módszert, melynek ő egyik főharcosa volt a francia közoktatásban. Örömmel hallottam a magam részéről, hogy ő is az irodalmi célt tartja legfontosabbnak és hogy fenkölt gondolkozásában óvja a tanárokat az ellaposodástól és a köznapiságtól.

Delobel úr, a rendező-bizottság titkára ezután felolvasta jelentését, amelyben röviden összefoglalta a tárgyalások leglényegesebb részeit és legfontosabb eredményeit.

Végül az egyes államok hivatalos kiküldöttei adták át nemzetük üdvözlését. Magyar állami képviselő hiányában az ott levő hazánkfiak megbízásából *Chovancsák István* főreáliskolai tanár mondott a magyar tanárság nevében egynehány üdvözlő szót.

A nyelvtanárok párizsi kongresszusa a nyelvtanításban a direkt módszert vitte diadalra, miután annak egyik legfontosabb eszközét, a *grammatikai tanítást* végleg megállapította. *Tehát: nem a grammatika tanítása a lényeges, hanem a grammatikai tanítás az alsó fokon, míg a felső fokon a már szerzett nyelvismeretet, egy a lelki műveltség fejlesztésére szolgáló eszköznek kell tekinteni, tehát első sorban az irodalmi szépségek élvezését kell tanítványainknak lehetővé tenni.*

A kongresszus a jövőre nem kapott sehová meghívást. Az Országos Tanáregyesület kebelében nem régen alakult «modern nyelvtanítási szakbizottság» legutóbb elhatározta, hogy előkészületeket tesz arra, hogy 2—3 év múlva ide Budapestre gyűjtsen nemzetközi tanácskozásra a modern nyelvek tanárait. Párizs után merész vállalkozás, de a siker nincs kizárva.

Dr. Kaiblinger Fülöp.

Az osztrák reáliskolák új tanterve.*

A reáliskolák ügye 1870 óta az egyes tartományi hatóságokra bízott. Az 1879-iki tanterv, mint normal-tanterv szerepelt, mely az egyes tartományokban annak különleges viszonyaihoz képest módo-

* Normallehrplan der Realschulen. Verordnung des Ministers für Kultus und Unterricht vom 8. April 1909. Z. 14.741, betreffend einen Normallehrplan für Realschulen. Preis 30 H. Wien, Schulbücher-Verlag 1909.

sulhatott. Ugyanabban az évben adták ki az Utasításokat ily címen: Instruktionen für den Unterricht an Realschulen.

Az 1868-iki organizáció a következőkben ismerteti a reáliskola célját:

1. Általános műveltség, különös tekintettel a mennyiségtan-természettudományi szaktárgyakra.

2. Előkészítés magasabb szakiskolákra (polytechnikum, erdészeti és bányászati akadémia, mezőgazdasági főiskola).

A reáliskola két részre oszlik: egy négy osztályú alreálra és egy három osztályú főreáliskolára. A nyelv-történeti tárgyaknak több órát adtak; a modern nyelvek kötelezően tanítottak; az érettségi vizsgálat pedig a magasabb iskolák látogatásának feltételül kitézetett.

Az 1898 április 23-án kelt miniszteri rendelet (a változott tanterv bevezetésében) azt mondja, hogy az 1879 óta tett tapasztalatok a reáliskola célját helyesnek tartották a mennyiségtan-természettudományi képzés szempontjából, de azt is megmutatták, hogy a *humanisztikus* képzés nem kielégítő és *túlterhelés* is erősen mutatkozik a tárgyak sokasága miatt. Az 1899-iki Utasítások, melyek egyelőre érvényben maradnak, sok értékes megjegyzést tartalmaznak az egyes tárgyak módszerére vonatkozólag. (L. Rein, *Encycl. Handbuch der Pädagogik*. 6.² 450 skk.)

*

Az 1898-iki tantervet *Stürgkh* gróf, osztrák kultuszminiszter az 1909 április 8-án 14.741. sz. a. kelt rendeletével módosította, amit a következőkkel okol meg:

A reáliskola egyes tárgyaiban, nevezetesen a mennyiségtanban és a szabadkézi rajzban az utóbbi években módosult a cél. Minthogy a tudományok és a didaktika azóta sok haladást tettek, melyek részben már az iskolába is behatoltak és minthogy ezek eredményeit más tárgyakra is ki kellett terjeszteni, azért kívánatosnak látszott a tanterv revíziója. Alapul szolgáltak: az iskolákban végzett kísérletek, melyek vagy a miniszteriumnak jóváhagyásával, vagy megbízásából történtek, továbbá irodalmi munkálatok, szakegyletek határozatai, továbbá a tavalyi középiskolai ankéten elhangzott vélemények.

Nem látszott szükségesnek a *reáliskola jellegét* megváltoztatni már azért sem, mivel csak legutóbb új iskolatípusok szerveztettek, amelyek a reáliskola és a humanisztikus gimnázium között állanak. A reáliskola hét osztályának *nyolcra* való emelése a törvényekben talált akadályra.

(*Hartwig* a *Zeit* 1909 május 5. számában úgy nyilatkozik, hogy ezt a gimnázium barátainak lehet tudni, akik tartanak attól, hogy a *nyolc* osztályos reáliskola hatalmas versenytársa lehet a gimnáziumnak.)

A változtatások tehát csak *időszerű továbbfejlesztés* jellegévé

bírnak az eddigi szervezeten belül. Törekedni kellett a sokat hangoztatott *túlterhelés* megszüntetésére is. Különösen a felsőbb osztályokra nézve, ahol még a *földrajznak*, a *polgárjogok* tanításának és a *természettudományoknak* is helyet kellett csinálni úgy, hogy a tanulók nyugodtan el is végezhesék az anyagot, különösen pedig, hogy a legfelső osztály tanulói az anyagot újra alaposan összefoglalhassák és ismereteiket mélyíthessék.

Hogy ezt a célt elérhessék, a tantervben *eltolásokat* végeztek, elavult és didaktikai tekintetben terméketlen anyagot kiküszöböltek, aprólékos dolgokat elhagytak, amelyek sem a szaktárgyra, sem az általános művelődési célra jelentőséggel nem bírtak, jobban alkalmazkodtak a tanuló szellemi érettségéhez, némely ismétléseket elhagytak és az egyes tárgyak között szorosabb kapcsolatot létesítettek.

A tanterv és a hozzája fűződő jegyzetek erre nézve felvilágosítással szolgálnak, valamint az 1899-iki Utasítások, melyek még mindig érvényben maradnak, amennyiben egyes részek nem módosultak az új tanterv által. A tanári testületek arra igyekezzenek, hogy a tanulók mentől többet sajátítsanak el már az iskolában, azaz az anyagot már ott *dolgozzák* fel. Nem szabad a házi munkásságra sokat hagyni, már a nagy *óraszám* és a tantárgyak *sokasága* miatt sem, ha közepes tanulóknak is lehetővé akarjuk tenni a tanulmányokat *szellemi* és *testi* erejük megkárosítása nélkül. Hogy a tárgyak közötti kapcsolat meglegyen, szükség leend a tanári testületek együttes és összhangzó munkásságára és megbeszéléseire, továbbá az igazgatóságok megfelelő irányítására.

Az 1909—10. évben az új tanterv az I—V. osztályban lép életbe, aztán fokozatosan tovább. A javítások és könnyítések, valamint a feladványokra vonatkozó utasítások már az összes osztályokban érvényesek. Minthogy a reáliskolák ügye az egyes koronartartományokra van bízva, vagy legalább is a normal-tantervnek egyes módosítása a tartomány különleges viszonyaihoz képest, azért felkéri a miniszter a tartományi hatóságokat, hogy az ezekre vonatkozó módosításokat az iskolai év végéig hozzá betejessék.

A tanterv figyelembe veszi mindazokat a kívánásokat, melyeket újabb időben a középiskoláktól megkövetelnek és amelyeknek több szószólójuk akadt az anketén, nevezetesen az *irodalom* tanításában az olvasmányok fontosságát és a szónoki készség fejlesztését (amelyre szolgálnak a szónoki gyakorlatok), a *történelem* tanításában a szociális, gazdasági és jogi (polgárjogok, alkotmánytan) ismeretek megszerzését, a földrajzban a kereskedelmi ismeretek kidomborítását.

Az V—VI. osztályban 1—1 órában is behozták a földrajzot, mivel általános a panasz, hogy a tanulók kevés földrajzi ismerettel

hagyják el a középiskolát. A mennyiségtanban nagy súlyt helyez a tanterv a *térszemlélet* ápolására, a függvénytan pontosabb megértésére és a tananyagnak a rokon tárgyakhoz való szorosabb kapcsolatára.

A természetrajzban a fiziológia és higiénia fontosabb tételeinek tárgyalására, továbbá a *chemiai* és *fizikai* gyakorlatokra. — A szabadkézi rajzban cél a tudatos látás kiképzése, a felfogó és képzelő erő iskolázása által, ügyesség a látott dolog grafikus ábrázolásában, esztétikai érzék az alak és szín iránt, bepillantás a mult legfontosabb művészeti korszakaiba.

Mint hogy a tanterv és a hozzája fűzött utasító megjegyzések nagyrészt egyeznek a reálgimnázium tantervével, azért az olvasót a Magyar Pädagogia 1909. 548—550. l. megjelent ismertetésre hívjuk fel.

Hogy a túlterhelés ezek után is fenn fog állani, azt valószínűnek tartjuk. Mert amíg a reáliskolában *hét* osztályra esik 213 óra, addig a gimnáziumban *nyolc* osztályra 224 (csak 11 órával több), a reálgimnáziumban 223.

A reáliskola új órabeosztása a következő: (Zárójelben a régi óraszámot közöljük.)

A reáliskola új órabeosztása.

Tantárgyak	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	Összesen
Vallás tan	2	2	2	2	2	2	1	13
Oktatási nyelv (Német nyelv ...)	4	4	4	4	3	3	4	26
Francia nyelv ...	6	5	4 (5)	4 (3)	3	3	3	28
Angol nyelv	—	—	—	—	3	3	3	9
Történelem	2 (0)	2	2	2	3	2 (3)	} 3	16 (15)
Földrajz	2 (3)	2	2	2	1 (0)	1 (0)		
Mennyiségtan ...	3	3	3	4 (3)	4 (5)	I. Sem. 4 II. Sem. 3	5	26 (25)
Természetrajz ...	2	2	—	} 3	2	I. Sem. 2 II. Sem. 3	3	11 (12)
Vegy tan	—	—	—		3	2	—	—
Természettan ...	—	—	3	2	—	4	4	13
Rajz. geometria	— (1)	2	2	3	3	3	2	15 (16)
Szabadk. rajz ...	4	4	4	3 (4)	3	2	3	23 (24)
Szépírás	1	— (1)	—	—	—	—	—	1 (2)
Torna	2	2	2	2	2	2	2	14
Összesen	28	28 (29)	28 (29)	31 (30)	32	33	33	213 (214)

Dr. Endrei Gerzson.